

**საქართველოს
სახალხო დამცველი
PUBLIC DEFENDER (OMBUDSMAN)
OF GEORGIA**

ირაკლი ფალავას N6
0144 თბილისი, საქართველო
ცხელი ხაზი: 1481(24/7)
www.ombudsman.ge
ელ-ფოსტა: info@ombudsman.ge

25 თებ 2025 წ.

KA000065920179325

№ 25/1565

საქართველოს იუსტიციის მინისტრს
ბატონ ანრი ოხანაშვილს

რეკომენდაცია

მსჯავრდებულ **██████████** N1 პენიტენციური დაწესებულებიდან, მის ან მისი ახლო ნათესავების საცხოვრებელ ადგილთან ყველაზე ახლოს მდებარე პენიტენციურ დაწესებულებაში გადაყვანის თაობაზე

შემუშავებულია საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის მიერ განხორციელებული შემონმების შედეგების მიხედვით და გეგმავნებათ „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 21-ე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად.

ბატონო ანრი,

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატმა შეისწავლა სპეციალური პენიტენციური სამსახურის N1 დაწესებულებაში განთავსებული მსჯავრდებულის, **██████████** საქმე.[1] შესწავლის შედეგად გამოიკვეთა, რომ **██████████** მის ან მისი ახლო ნათესავების საცხოვრებელი ადგილიდან შორს მდებარე, N1 პენიტენციურ დაწესებულებაში განთავსებით, შესაძლოა, ადგილი ჰქონდეს მსჯავრდებულის პირადი ცხოვრების უფლების დარღვევას.

ფაქტობრივი გარემოებები

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატში წარმოდგენილი ინფორმაციით, N1 პენიტენციურ დაწესებულებაში გადაყვანამდე, **██████████** სასჯელს იხდიდა სპეციალური პენიტენციური სამსახურის N8 დაწესებულებაში, სადაც მისი პირადი ცხოვრების უფლება არ იზღუდებოდა.

მსჯავრდებული განმარტავს, რომ ახლო ნათესავებისგან შორს მდებარე, N1 პენიტენციურ დაწესებულებაში განთავსების გამო, ვერ სარგებლობს ხანმოკლე და ხანგრძლივი პაემნისა და ამანათის მიღების უფლებით. სწორედ ამიტომ, მსჯავრდებული **██████████** მოითხოვს აღმოსავლეთ საქართველოში მდებარე, საშიშროების რისკის შესაბამის თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში გადაყვანას.[2]

სახალხო დამცველის აპარატმა, საქმის შესწავლის პროცესში N1 და N8 პენიტენციური დაწესებულებებიდან შესაბამისი ინფორმაცია გამოითხოვა.[3]

N1 პენიტენციური დაწესებულების მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციით, **██████████** პირადი საქმის მიხედვით, მისი ოჯახის წევრების საცხოვრებელი ადგილია **██████████** მსჯავრდებულის საშიშროების რისკის შეფასების გუნდის მიერ გახსაზღვრული აქვს საშიშროების მომეტებული რისკი. N1 პენიტენციურ დაწესებულებაში გადაყვანილია N8 დაწესებულებიდან, სპეციალური პენიტენციური სამსახურის გენერალური დირექტორის 2024 წლის 12 იანვრის N485 ბრძანების საფუძველზე. მსჯავრდებულ **██████████** N1 პენიტენციურ დაწესებულებაში სასჯელის მოხდის პერიოდში,

ხანგრძლივი ან ხანმოკლე პაემნის უფლებით არ უსარგებლია, ხოლო ამანათის მიღების უფლებით ისარგებლა ერთხელ.[4]

N8 პენიტენციური დაწესებულების პასუხის თანახმად, მსჯავრდებული N8 დაწესებულებაში განთავსებული იყო 2021 წლის 5 ივლისიდან 2024 წლის 13 იანვრამდე. N8 დაწესებულებაში სასჯელის მოხდის პერიოდში, მსჯავრდებულმა 23-ჯერ ისარგებლა ხანმოკლე პაემნის უფლებით, 4-ჯერ - ხანგრძლივი პაემნის უფლებით, ხოლო 40-ჯერ - ამანათის მიღების უფლებით.[5]

სახალხო დამცველის აპარატმა, მსჯავრდებულ N10 დაწესებულებაში გადაყვანასთან დაკავშირებით, ინფორმაცია გამოითხოვა, ასევე, სპეციალური პენიტენციური სამსახურის პენიტენციური დეპარტამენტიდან,[6] რომლის წერილობითი პასუხის თანახმად, მსჯავრდებულ N1 პენიტენციური დაწესებულებიდან სხვა დაწესებულებაში გადაყვანა, პენიტენციურ სამსახურს, ამ ეტაპზე, მიზანშეწონილად არ მიაჩნია.[7]

სახალხო დამცველის აპარატმა მიმართა, ასევე, N10 და N8 პენიტენციურ დაწესებულებებს და გამოითხოვა ინფორმაცია, თუ რამდენი პატიმრის მიღებას შეძლეს დაწესებულება, ადამიანური რესურსის გათვალისწინებით.[8]

სპეციალური პენიტენციური სამსახურის პენიტენციური დეპარტამენტის მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციით, დღეის მდგომარეობით, N8 პენიტენციურ დაწესებულებაში განთავსებულია ბრალდებული/მსჯავრდებული, ხოლო N10 პენიტენციურ დაწესებულებაში - ბრალდებული/მსჯავრდებული.[9]

სამართლებრივი დასაბუთება

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო პატიმრის შესაძლებლობას, მჭიდრო კონტაქტი ჰქონდეს ოჯახის წევრებთან, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-8 მუხლით დაცულ სფეროდ განიხილავს.

სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის შესაბამისად, მიუხედავად იმისა, რომ კონვენცია არ ადგენს პატიმრის უფლებას, თვითონ აირჩიოს პენიტენციური დაწესებულება, თუ პატიმარი მოთავსებული იქნება სახლიდან ისე შორს, რომ ოჯახის წევრების მხრიდან ვიზიტების განხორციელება მნიშვნელოვნად დაბრკოლდება, ან შეუძლებელი გახდება, ეს შესაძლოა გახდეს ოჯახური ცხოვრების უფლების დარღვევის საფუძველი.[10] ამასთან, სასამართლოს შეფასებით, მსჯავრდებულის სოციალური კავშირების დაკარგვა (პაემანი, სატელეფონო ზარი, მიმოწერა), სხვა ფაქტორებთან ერთად, იწვევს გათავისუფლების შემდგომ დანაშაულის განმეორებით ჩადენის რისკს.[11]

მართალია, კონვენციის მე-8 მუხლი არ მიეკუთვნება აბსოლუტური ხასიათის უფლებათა ჩამონათვალს და მასში ჩარევა შესაძლებელია ტრადიციული ტესტის[12] დაკმაყოფილების შემთხვევაში, თუმცა ევროპული სასამართლო დარღვევის არსებობას ადგენს იმ კითხვაზე პასუხის გაცემით, მიღწეული იქნა თუ არა სამართლიანი ბალანსი ლეგიტიმურ მიზანსა და ინდივიდის უფლების შეზღუდვას შორის. მოცემულ შემთხვევაში კი, ერთ ნეშზე მეტი ხნით ოჯახის და ახლო ნათესავების საცხოვრებელი ადგილიდან ტერიტორიულად შორს მდებარე დაწესებულებაში განთავსება, რაც, ფაქტობრივად, იწვევს ოჯახის წევრებთან კომუნიკაციის უფლების შეზღუდვას, არ შეიძლება ჩაითვალოს სამართლიან ბალანსად და კონვენციის მე-8 მუხლით დაცულ სფეროში ჩარევას წარმოადგენს.

აღსანიშნავია, რომ ევროპულმა სასამართლომ, ინდივიდუალური გარემოებების შეფასების შედეგად, არაერთ საქმეში დაადგინა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევა, როდესაც მსჯავრდებული განთავსებული იყო საცხოვრებელი ადგილიდან ტერიტორიულად შორს მდებარე პენიტენციურ დაწესებულებაში და ამ მიზეზით, სრულყოფილად ვერ იყენებდა ოჯახის წევრებთან პაემანის უფლებას.[13] სასამართლოს შეფასებით, ოჯახური ცხოვრება პატიმრის უფლებების მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენს და შესაბამისმა ორგანოებმა ხელი უნდა შეუწყონ ოჯახის წევრებთან სიახლოვის შენარჩუნებაში.[14]

ევროპული ციხის წესების შესაბამისად, პატიმრების განთავსება უნდა მოხდეს შეძლებისდაგვარად ახლოს მათ სახლებთან ან სოციალური რეაბილიტაციის ადგილებთან.[15] ამასთან, ოჯახთან კომუნიკაცია უმეტეს შემთხვევაში გადაამწყვეტი ფაქტორია მსჯავრდებულის რესოციალიზაციისთვის. რესოციალიზაცია კი, თავის მხრივ, სასჯელის ერთ-ერთ მიზანს წარმოადგენს.[16]

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის „მინიმალური სტანდარტული წესები პატიმრებთან მოპყრობის შესახებ“ ცალსახად განსაზღვრავს, რომ განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს პატიმარსა და მის ოჯახს შორის კავშირების შენარჩუნებას და განმტკიცებას, რაც ემსახურება ორივე მხარის ინტერესებს.[17] ამავე დოკუმენტის თანახმად, პატიმრები მოთავსებული უნდა იყვნენ, თუ ეს შესაძლებელია, მათ სახლსა თუ სოციალური რეაბილიტაციის ადგილთან ყველაზე ახლოს მდებარე პენიტენციურ დაწესებულებაში.[18]

წინამდებარე საქმის ანალიზი

სახალხო დამცველის აპარატი სრულად იზიარებს პენიტენციურ დაწესებულებებში უსაფრთხოების დაცვისა და გადატვირთულობის თავიდან არიდების მნიშვნელობას, თუმცა, არანაკლებ მნიშვნელოვანია, პაემნებისა და ამანათის უფლებებით დაუბრკოლებლად სარგებლობა, მსჯავრდებულის აქტიური კომუნიკაცია გარე სამყაროსთან და ამ საკითხებს შორის გონივრული ბალანსის დაცვა.

მსჯავრდებულ N8 ოჯახის წევრებთან ან ახლო ნათესავებთან პაემნის უფლებით არ უსარგებლია, დაახლოებით, 1 წლისა და 1 თვის განმავლობაში, რაც საკმარისი დროა იმისთვის, რომ პენიტენციურმა სამსახურმა გადახედოს თავის იმ გადანწყვეტილებას, რომლითაც პატიმრის პირადი

ცხოვრების უფლება, ფაქტობრივად, იზღუდება.

აღსანიშნავია, რომ ის მსჯავრდებულები, რომლებსაც მსჯავრდებულის რისკის შეფასების მულტიდისციპლინური გუნდის მიერ განსაზღვრული აქვთ საშიშროების მომეტებული რისკი და სასჯელს იხდიან დახურული ტიპის დაწესებულებაში, მესაძლებელია, ასევე, განთავსდნენ აღმოსავლეთ საქართველოში მდებარე N8[19] და N10[20] პენიტენციურ დაწესებულებებში.

„საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს პენიტენციური დაწესებულებების შესახებ“ საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის 2015 წლის 27 აგვისტოს N106 ბრძანების პირველი მუხლის „ვ“ ქვეპუნქტის თანახმად, N8 პენიტენციურ დაწესებულებაში ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა განთავსების ლიმიტია: 2325 ბრალდებული/მსჯავრდებული (ქ. თბილისი, გლდანის მე-7 მ/რ, მე-2 კმ); 101 ბრალდებული/მსჯავრდებული (ქ. თბილისი, აბუსერიძე-ტბელის ქ. № 11). დღეის მდგომარეობით, N8 დაწესებულებაში განთავსებულია [REDACTED] პატიმარი.

მითითებული ბრძანების პირველი მუხლის „მ¹“ ქვეპუნქტის თანახმად, N10 პატიმრობისა და დახურული ტიპის თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში, ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა განთავსების ლიმიტია 700 ბრალდებული/მსჯავრდებული. დღეის მდგომარეობით, დაწესებულებაში განთავსებულია [REDACTED] პატიმარი.

თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებას, რომ N8 და N10 პენიტენციური დაწესებულებების ლიმიტი აღემატება ამავე დაწესებულებებში მყოფ ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა იმ საერთო რაოდენობას, [21] რაც სახალხო დამცველის აპარატს ეცნობა სპეციალური პენიტენციური სამსახურის N8 და N10 დაწესებულებების მიერ, მსჯავრდებულ [REDACTED] გადაყვანა მათგან რომელიმე დაწესებულებაში, არ შექმნის გადატვირთულობის პრობლემას.

აქვე აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ სპეციალურ პენიტენციურ სამსახურს არ დაუსახელებია კონკრეტული მიზნები, თუ რატომ არ მიაჩნია სამსახურს მიზანშეწონილად მსჯავრდებულის სხვა პენიტენციურ დაწესებულებაში გადაყვანა. არც ის განუმარტავს, რა სამართლებრივი და ფაქტობრივი გარემოებებით არის განპირობებული მსჯავრდებულის მისი ოჯახის წევრებისგან შორს მდებარე პენიტენციურ დაწესებულებაში განთავსება და ამით, მისი პირადი და ოჯახური ცხოვრების უფლების შეზღუდვა.

ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ სპეციალური პენიტენციური სამსახურის N8 და N10 დაწესებულება, ისევე როგორც N1 დაწესებულება, „არის განსაკუთრებულად დაცული, როგორც შეიარაღებული დაცვით უზრუნველყოფილი, ისე სასიგნალიზაციო სისტემით აღჭურვილი, სპეციალური დამცავი ზღუდვებით გარშემორტყმული პატიმრობისა და დახურული ტიპის თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულება, რომელშიც უზრუნველყოფილია ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა მუდმივი მეთვალყურეობა.“[22] შესაბამისად, სხენებულ დაწესებულებებში მოქმედებს მსგავსი სარეჟიმო პირობები, რომლის ფარგლებშიც, მესაძლებელი უნდა იყოს მსჯავრდებულ [REDACTED] უსაფრთხოების დაცვა.

დასკვნა

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 21-ე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, მოგმართავთ რეკომენდაციით, მსჯავრდებულის ოჯახის წევრების ან ახლოს ნათესავების საცხოვრებელ ადგილთან ახლოს სასჯელის მოხდის პრინციპის დაცვით, მსჯავრდებულ [REDACTED] სასჯელის შემდგომი მოხდის მიზნით, გადაიყვანოთ აღმოსავლეთ საქართველოში მდებარე, რისკის შესაბამის პენიტენციურ დაწესებულებაში.

ამასთან, გთხოვთ, მოცემული რეკომენდაციის განხილვის შედეგები, „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 24-ე მუხლით დადგენილ ვადაში, აცნობოთ სახალხო დამცველს.

პატივისცემით,

[1] მსჯავრდებულ [REDACTED] N6457/ო2024 განცხადება.

[2] მსჯავრდებულ [REDACTED] 2025 წლის 27 იანვრის შეხვედრის ოქმი.

[3] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2024 წლის 28 ოქტომბრის N2024/5807 და 6 ნოემბრის N2024/6128 წერილები.

[4] სპეციალური პენიტენციური სამსახურის N1 დაწესებულების 2024 წლის 1 ნოემბრის N326660/01 და 2025 წლის 12 თებერვლის N39233/01 წერილები.

[5] სპეციალური პენიტენციური სამსახურის N8 დაწესებულების 2024 წლის 15 ნოემბრის N343419/24 წერილი.

[6] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2024 წლის 28 ნოემბრის N2024/6755 წერილი.

[7] სპეციალური პენიტენციური სამსახურის პენიტენციური დეპარტამენტის 2024 წლის 11 დეკემბრის N370007/01 წერილი.

[8] საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის 2025 წლის 6 იანვრის N25/34 და N25/35 წერილები.

[9] სპეციალური პენიტენციური სამსახურის პენიტენციური დეპარტამენტის 2025 წლის 19 თებერვლის N47566/01 წერილი.

[10] იხ. ვინტმანი უკრაინის წინააღმდეგ, N28403/05, პარ. 78.

[11] იხ. დანილევჩიჩი რუსეთის წინააღმდეგ, N31469/08, 28.02.2022, პარ. 62.

[12] გათვალისწინებული იყოს კანონით, ემსახურებოდეს ლეგიტიმურ მიზანს, აუცილებელი იყოს დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

[13] იხ. ხოდორკოვსკი და ლეხედევი რუსეთის წინააღმდეგ, 11082/06, 13772/05, 25.07.2013. ასევე, დანილევჩიჩი რუსეთის წინააღმდეგ, N31469/08, 28.02.2022.

[14] იხ. მესინა იტალიის წინააღმდეგ, პარ. N61, 25498/94, 28.12.2000.

[15] ევროპული ციხის წესები - პუნქტ. 17.1.

[16]საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 39-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

[17]გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები პატიმრებთან მოპყრობის შესახებ (ნელსონ მანდელას წესები), წესი N106.

[18]იქვე, წესი 59.

[19] „საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს №8 პენიტენციური დაწესებულების დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის 2015 წლის 27 აგვისტოს N117 ბრძანება, მუხლი 2, პუნქტი 2.

[20]„№10 პენიტენციური დაწესებულების დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2020 წლის 13 მაისის N537 ბრძანება, მუხლი 2, პუნქტი 2.

[21]2025 წლის იანვრის მდგომარეობით.

[22] „№10 პენიტენციური დაწესებულების დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2020 წლის 13 მაისის N537 ბრძანება, მუხლი 2, პუნქტი 1.

„საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს №8 პენიტენციური დაწესებულების დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის 2015 წლის 27 აგვისტოს N117 ბრძანება, მუხლი 2, პუნქტი 1.

საქართველოს სახალხო დამცველი

ხელმოწერა/
შტამპი/
ელმხროვნება

ლევან იოსელიანი